

SFIR

SVENSKA FÖRENINGEN FÖR
INDUSTRIELLT RÄTTSSKYDD

Till
Justitiedepartementet
103 33 Stockholm

REMISS: Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om åtgärder och förfaranden för att upprätthålla skyddet för immateriella rättigheter

Svenska Föreningen för Industriellt Rättsskydd (SFIR) har getts tillfälle att yttra sig om rubricerade förslag. Sammanfattningsvis vill föreningen framhålla sin mycket positiva inställning till en harmonisering av de immaterialrättsliga sanktionerna. En sådan behövs på sikt. Men att ta de mediemässigt attraktiva piratvarorna till utgångspunkt är knappast den rätta metoden för att uppnå det långsiktiga målet, en reformering av sanktionssystemet i dess helhet. SFIR ställer sig därför mycket tveksam till om ett så omfattande förslag som det framlagda kan grundas på de problem som föranleds av den speciella form av immaterialrättsintrång som counterfeiting och annan piratverksamhet utgör. En precis definition av vilka företeelser som innefattas i detta begrepp saknas dessutom. En reformering av sanktionssystemet kräver en omfattande analys och utredning. Ett förslag som det föreliggande riskerar därför att göra mer skada än nytta för möjligheterna att skapa en harmoniserad immaterialrätt i EU. Det handlar också om att göra immaterialrätten respekterad och trovärdig bland alla dem som redan idag, ibland med rätta, vänder sig mot ett alltför omfattande och ingripande immaterialrättsliga skydd.

SFIR motiverar sin ståndpunkt enligt följande:

Idag är man i allt vidare kretsar medveten om de stora värden som immaterialrätter representerar. Immaterialrätten griper också på ett helt nytt sätt in i den enskildes vardag genom den förändrade mediesituationen och den expansion av skyddade företeelser som kunnat iakttas under det senaste decenniet. Balansen mellan skyddat och oskyddat är därför en central punkt för att immaterialrätten skall kunna fylla sin avsedda funktion i samhället, antingen man vill formulera denna som att ge lön för nedlagda prestationer av intellektuell art, att inspirera till investeringar i kreativitet och innovation eller att främja en effektiv konkurrens.

Ur ett gemenskapsperspektiv spelar immaterialrätternas harmonisering en viktig roll. Det stod klart redan från starten av de Europeiska Gemenskaperna att en samordnad immaterialrättsordning måste komma till stånd för att de territoriellt begränsade immaterialrätterna inte skulle utgöra hinder för fria varurörelser m.m., som var Romfördragets mål. En sådan är ett viktigt element i den europeiska ekonomiska utvecklingen. Men det är

ORDFÖRANDE
Professor Marianne Levin
Juridiska Fakulteten
Stockholms Universitet
106 91 STOCKHOLM
Tel: 08-16 25 44
Fax: 08-612 41 09

SEKRETERARE
Advokat Katarina Strömholm
RydinCarlsten Advokatbyrå AB
Box 1766
111 87 STOCKHOLM
Tel: 08-463 39 00
Fax: 08-611 48 50

SKATTMÄSTARE
Jur kand Bo Davidsson
Awapatent AB
Box 45086
104 30 STOCKHOLM
Tel: 08-440 95 07
Fax: 08-440 95 50

KLUBBMÄSTARE
Advokat Johan Ramberg
Magnusson Wahlin Qvist Stanbrook
Advokatbyrå KB
Box 7009
103 86 STOCKHOLM
Tel: 08-407 09 00
Fax: 08-407 09 10

först i sen tid som ett enhetligt immaterialrättssystem i Europa börjat skönjas.

Det säger sig då självt att en reell harmonisering inte kan uppnås med endast med endast en materiell samordning av rättsregler. Som tydliggjordes under TRIPs-förhandlingarna är immaterialrättsliga reformer verkningslösa, utan ett väl fungerande sanktionssystem. Ett sådant har i stor utsträckning kommit till stånd genom bl.a. medlemsländernas åtaganden enligt TRIPs. Men inom EU är situationen fortfarande den att såväl sanktionssystemen som processsystemen på grund av lång nationell tradition uppvisar stora och besvärande olikheter. SFIR delar alltså den grundsyn som finns bakom direktivförslaget om att en harmonisering av sanktionssystemet är nödvändig och eftersträvsvärd.

Bortsett från de övergripande integrationssträvandena, så talar flera skäl för detta. Ett uppenbart sådant är att de skilda ordningarna kan leda till forumshopping vid immaterialrättsintrång, som framstår som olämplig på en gemensam marknad. Ett annat är att det strider mot likabehandlingsprincipen med skilda regler på detta område. SFIR är dock av uppfattningen att det inte är möjligt att uppnå målet, en välfungerande immaterialrätt inom EU med ett harmoniserat sanktionssystem, utan tillgång till ett betydligt mer omfattande och allsidigt utredningsmaterial än det kommissionen nu presenterat. Det krävs ett helt annat underlag, överväganden om vilka regleringsformer som kan vara lämpliga och en medvetenhet om de ibland konstitutionella problem som finns på nationell nivå när det gäller skilda sanktionsformer. Härför krävs en långsiktig planering på såväl nationell som gemenskapsnivå.

Vad gäller det nu framlagda förslagets form och innehåll är den svenska versionen (som vanligt) i en sådan språklig dräkt att det är ytterst tveksamt om den kan utgöra ett användbart tolkningsunderlag för det fall direktivet skulle antas. De i varje fall i förhållande till svensk rätt tämligen radikala förändringarna, bl.a. av det straffrättsliga sanktionssystemet i t.ex. artikel 20, ingriper i den nationella egendomsordningen på ett sätt som tycks omöjligt att genomföra utan ytterligare fördragsändringar och är svåra att realisera utan en omfattande nationell reform. Det kan tilläggas att som underlag för en straffrättslig reglering i en rättsstat är de föreslagna bestämmelserna klart otillfredsställande. Förslaget förefaller inte heller att vara samordnat med andra EG-rättsliga akter som infosocdirektivet och den kommande patentförordningen.

Att förslaget i många avseenden är mycket långtgående – och sannolikt alltför långtgående – får inte undanrymma att det innehåller intressanta och utvecklingsbara nyskapelser. Men på nuvarande stadium är både utformning och innehåll behäftat med så allvarliga brister att SFIR inte kan ställa sig bakom förslaget. Det gäller både på principiell nivå och på regelnivå. Vad gäller regelnivån kan utöver artikel 20 särskilt nämnas artiklarna 7 och 9 som är principiellt diskutabla ur ett svenskt perspektiv.

Det aktuella initiativet motiveras i förslaget av de särskilda problem som pirattillverkning och -handel utgör. Pirathandeln har som ofta framhållits en stor omfattning av både världshandeln och den inomeuropeiska handeln. Piratvaror innebär förlorade arbetstillfällen och förlorade inkomster för innovativa företag, samtidigt som kapital allokteras till de internationella brottsyndikaten. Att detta kan behöva åtgärdas, och åtgärds radikalt, är uppenbart. Det är också SFIRs uppfattning att det därför kan finnas skäl för att, utöver de åtgärder som

föreskrivs i TRIPs, på EG-nivå föreskriva om särskilda sanktioner som tar sikte på att åtgärda, fördöma och skapa medvetenhet och ansvar vid hanteringen av sådana varor. Men om det är piratproblemen som snabbt behöver få en effektiv lösning, så bör förslaget renodlat inriktas just på dessa och inte svepande dra in alla andra immaterialrättsliga, ofta komplicerade frågor. Det är en annan sak att det systematiskt vore önskvärt att först lösa harmoniseringen av de immaterialrättsliga sanktionerna i stort och därefter särskilt reglera de allvarliga och speciella förhållanden som berör pirateri.

För att komma åt piratverksamheten framstår just de straffrättsliga sanktionerna som den rätta sanktionsformen. Men möjligheterna att på mer ingripande sätt gå in i medlemsstaternas straffprocessuella ordningar framstår som en svårframkomlig väg. SFIR kan därför tänka sig att det på nuvarande stadium som ett första steg till EG-rättsliga harmoniseringsåtgärder vore lämpligt att inrikta en sanktionsreform på dels sanktionernas snabbhet, dels införandet av en undersökningsplikt för näringsidkare när det gäller piratvaror. Därmed skulle skapas en medvetenhet om det förkastliga i varje medverkan i spridningen av piratvaror och därmed ett slags generellt piratvaruansvar.

Den behövliga och önskvärda övergripande reformeringen av sanktionssystemet bör enligt föreningens uppfattning ske i en annan ordning och grundas på ett mer genomarbetat underlag. Det kan för övrigt också vara naturligt att knyta en harmoniserad sanktionsreform inom immaterialrätten till det gemenskapspatenträttsliga system som är tänkt att sättas i kraft år 2010. En genomgripande sanktionsreform, som SFIR som sagt bestämt förordar, behöver alltså övervägas ingående både på nationell nivå och på gemenskapsnivå. Detta bör kunna ha skett till 2010. Det finns då bl.a. anledning att överväga formen och ordningen för harmonisering: förordning eller direktiv, separat eller som tillägg till befintlig lagstiftning, etc. En tänkbar framgångsväg är att ta den kommande patentförordningen som utgångspunkt och på motsvarande sätt införa sanktionsbestämmelser i de skilda immaterialrättsliga direktiven och förordningarna, dvs. varumärkesdirektivet respektive förordningen, designdirektivet respektive förordningen. På upphovsrättsområdet, där det finns ett antal direktiv och ingen förordning, kan formen för införlivande i så fall behöva övervägas extra noga.

Med detta sagt vill SFIR också betona den principiella inställningen att precis som föreningen anser att immaterialrättsfrågorna bör ha en egen – om än bred – domstolslösning, som tidigare skisserats i remissvar på Patentprocessutredningens betänkande, så är föreningen av uppfattningen att det immaterialrättsliga sanktionssystemet på såväl nationell som EG-nivå skall lösas separat och fristående från det allmänna civil- och straffrättsliga systemet. Immaterialrätten behöver sitt eget system av sanktioner, processordningar och jurisdiktion. För detta talar också strävan mot globala lösningar av immaterialrättsliga tvister som ofta är multinationella och gränsöverskridande.

Slutligen vill SFIR framhålla att det remitterade förslaget är mycket omfattande och berör stora delar av det svenska rättssystemet med en mängd både principiella och speciella ställningstaganden. Det framstår därför som särskilt viktigt att regeringskansliet har förankrat sina ställningstaganden och har ett brett stöd i den fortsatta hanteringen av dessa frågor. Det förefaller därför att vara viktigt i just detta sammanhang att ge möjlighet till en annan typ av bred diskussion och meningsutbyte än remissvar ger utrymme för och möjlighet till. Det vore också till gagn med samråd på bredare bas och föreningen ser det önskvärt att det i samband

med vidare diskussioner om sanktionsreformen anordnades en hearing.

I utformningen av detta yttrande har deltagit patenträttsråd Per Carlson, föreningens ordförande, professor Marianne Levin, professor Lars Pehrson, advokat Annika Ryberg och jur. dr Sten Tengelin. Det har till sitt innehåll föredragits vid SFIRs styrelsemöte den 28 april 2003.

Stockholm den 3 maj 2003

Marianne Levin
Ordförande

ORDFÖRANDE
Professor Marianne Levin
Juridiska Fakulteten
Stockholms Universitet
106 91 STOCKHOLM
Tel: 08-16 25 44
Fax: 08-612 41 09

SEKRETERARE
Advokat Katarina Strömholm
RydinCarlsten Advokatbyrå AB
Box 1766
111 87 STOCKHOLM
Tel: 08-463 39 00
Fax: 08-611 48 50

SKATTMÄSTARE
Jur kand Bo Davidsson
Awapatent AB
Box 45086
104 30 STOCKHOLM
Tel: 08-440 95 07
Fax: 08-440 95 50

KLUBBMÄSTARE
Advokat Johan Ramberg
Magnusson Wahlin Qvist Stanbrook
Advokatbyrå KB
Box 7009
103 86 STOCKHOLM
Tel: 08-407 09 00
Fax: 08-407 09 10